

BIULETYN

POLSKIEGO TOWARZYSTWA KRAJOZNAWCZEGO
WARSZAWA LISTOPAD – 1947 R. Nr. 7 (14)

Wydaje Zarząd Główny Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego, W-wa, Smulikowskiego 6/8

Wszystkim Tym, którzy wzięli udział w dniu 17 i 18 października w uroczystym pogrzebie, bądź przyczynili się do uświetnienia uroczystości żałobnych ku czci

ALEKSANDRA JANOWSKIEGO

Honorowego Prezesa Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego

a w szczególności Panu Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej Bolesławowi Bierutowi, Prezesowi Rady Ministrów Józefowi Cyrankiewiczowi, Przedstawicielowi Rządu Ministrowi Oświaty dr Stanisławowi Skrzyszewskiemu, Ministrowi Kultury i Sztuki Stefanowi Dyboskiemu, J. E. Ks. Biskupowi Zygmuntowi Choromańskiemu, V. Prezydentowi M. St. Warszawy Edwardowi Strzeleckiemu, Ks. Prał. Feliksowi de Ville, Prezesowi Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego V. Ministrowi Władysławowi Wolskiemu, V. Prezesowi Związku Zawodowego Kolejarzy Posłowi Wacławowi Żukowskiemu, Przedstawicielom: Polskiej Akademii Umiejętności, Instytucyj Naukowych i Społecznych, Delegacjom Oddziałów Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego, Kół Krajoznawczych Młodzieży Szkolnej, Przyjaciołom i Uczniom Zmarłego

Sklada niniejszym serdeczne podziękowanie

**Zarząd Główny
Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego**

Warszawa, w październiku 1947 r.

Uroczysty pogrzeb ś. p. Aleksandra Janowskiego

S. p. Aleksander Janowski zmarł w dniu 8 października 1944 roku w Komorowie pod Warszawą. Przywieziono go tu razem z innymi chorymi wysiedleńcami płonącej stolicy. Ułożono go w prowizorycznym szpitaliku w szkole. Po śmierci pochowano zwłoki bez trumny na prowizorycznym cmentarzu w lesie komorowskim. Otoczyło go wiele mogił z datą października, listopada 1944 roku.

Decyzją Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego postanowiono ekshumować zwłoki i przenieść je na odpowiednie miejsce. Zajął się tym specjalny komitet. Kuria Metropolitalna Warszawska wyraziła zgodę na pochowanie zwłok w Alei Zasłużonych na Powązkach w Warszawie. Prezydium Rady Ministrów postanowiło urządzać pogrzeb na koszt Państwa. Datę pogrzebu wyznaczono na dzień 18 października 1947 roku.

Uroczystości pogrzebowe rozpoczęły się w Komorowie w dniu 17 października. W godzinach południowych dokonano ekshumacji zwłok ś. p. Aleksandra Janowskiego i złożono je do metalowej trumny. O godz. 15 zebrał się liczny przedstawiciel miejscowego społeczeństwa, delegacje PTK z Warszawy, miejscowe szkoły ze sztandarami.

Sołtys Gromady Komorów ob. Piotr Moroz w krótkim przemówieniu oddał hołd Zmarłemu, po czym przemówił sekretarz Zarządu Głównego PTK Kazimierz Staszewski, który podziękował społeczeństwu komorowskiemu za opiekę nad grobem i zorganizowanie okazałej uroczystości pogrzebowej. Po czym uformował się orszak pogrzebowy.

Na czele orszaku szła orkiestra fabryczna fabryki ołówków St. Majewskiego w Pruszkowie, poczet sztandarowy Klubu Cyklistów z Pruszkowa, delegacje młodzieży szkolnej i harcerstwa z wieńcami i sztandarami. Młodzi harcerze nieśli trumnę na swoich barkach. Za trumną podążała rodzina Zmarłego, przedstawiciele Zarządu Głównego PTK z vice-prezesami Zygmuntem Beczkowiczem i Józefem Kolodziejczykiem na czele, delegacja Zarządu Oddziału Warszawskiego PTK oraz liczne rzesze miejscowej ludności. Zwłoki złożono do auta, pokrywając trumnę licznymi wieńcami. Gdy samochód ruszył w stronę Warszawy, wyprzedzała go sztafeta Warszawskiego Klubu Motocyklistów z Vice-Prezesem Janem Kobusem na czele.

W dniu 18 października o godz. 11 kościół św. Karola Boromeusza wypełnił się tłumami młodzieży i przyjaciół Zmarłego. Przed trumną zasiadł reprezentant Prezydenta Rzeczypospolitej w osobie dyr. Franciszka Papińskiego, Przedstawiciel Rządu w osobie Ministra Oświaty dr. Stanisława Skrzyszewskiego, Przedstawiciel Premiera w osobie Dyr. Bernarda Filipowicza, Przedstawiciel Zarządu Miasta w osobie V.-Prezydenta Edwarda Strzeleckiego, Prezes Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego Vice-

Minister Władysław Wolski, Przedstawiciele: Akademii Umiejętności, Państwowej Rady Ochrony Przyrody, Polskiego Towarzystwa Geograficznego, Warszawskiego Towarzystwa Naukowego, Polskiej YMCA, Instytucji Społecznych, Zarząd Główny Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego. W bezpośrednim sąsiedztwie trumny zasiadła rodzina Zmarłego. Katafalk przybrany był wspaniałymi wieńcami. Na szarfach tych wieńców czytaliśmy: Wielkiemu Patriotcie i Krajoznawcy — Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej.

Zasłużonemu Krajoznawcy i Patriotcie — Prezes Rady Ministrów.

Twórcy Polskiego Ruchu Krajoznawczego — Ministerstwo Oświaty.

Pionierowi Kultury Polskiej — Minister Kultury i Sztuki. Wielkiemu Przewodnikowi Polskiego Krajoznawstwa — Zarząd Miejski m. st. Warszawy.

Wielkiemu Krajoznawcy — Polskie Towarzystwo Geograficzne:

Aleksandrowi Janowskiemu — Członkowi Założycielowi — Rada Krajowa Polskiej YMCA.

Zasłużonemu Profesorowi i Członkowi Komitetu Muzeum Przemysłu i Rolnictwa — Komitet Muzeum oraz Absolwenci Klas Rzemieślniczo-Przemysłowych.

Swemu Prezesowi Honorowemu — Polskie Towarzystwo Krajoznawcze.

Wielkiemu Przyjacielowi Młodzieży — Młodzi Krajoznawcy Wielkopolski.

Poza tym złożono wieńce od Oddziału Warszawskiego i Biłostockiego PTK, od szkół powszechnych i średnich, rodziny przyjaciół. Z obu stron katafalku ustawiły się poczty sztandarowe szkół i organizacji społecznych.

W prezbiterium zasiadł ks. biskup Zygmunt Choromański. Mszę św. celebrował ks. prałat Feliks de Ville. Pienią religijne wykonał kwartet wokalny uczniów Konserwatorium Warszawskiego.

Nad grobem w Komorowie.

Prezes PTK, prof. dr. St. Leszczycki żegna Zmarłego.

Po Mszy św. ks. prałat de Ville miłym wspomnieniem pośmiertnym pożegnał z ambony Zmarłego. Egzekwie u trumny odprawił ks. biskup Choromański w asyście duchowieństwa.

Po czym uformował się wielki orszak pogrzebowy, który ulicą Powązkowską wyruszył w stronę Alei Zasłużonych na Powązkach. Trumnę nieśli na barkach członkowie Zarządu Głównego i przyjaciele Zmarłego. Wieniec Prezydenta Rzeczypospolitej nieśli oficerowie Wojsk Polskich, inne wieńce nosły delegacje oraz młodzież krajoznawcza. Kondukt prowadził ks. biskup Z. Choromański w asyście duchowieństwa. Za trumną podążała rodzina, przedstawiciele władz, instytucji społecznych, Zarząd Główny i delegacje PTK z całego Kraju oraz tłumy publiczności. Porządku pilnowali przewodnicy Oddziału Warszawskiego PTK z zielonymi opaskami na ramieniu. Szpalery utworzyła młodzież krajoznawcza, wśród której wyróżniała się kilkudziesięcioosobowa delegacja z Poznania.

W Alei zasłużonych nad grobem po odprawieniu modłów przez duchowieństwo w imieniu Rządu i Ministerstwa Oświaty wygłosił przemówienie minister oświaty dr. Stanisław Skrzyszewski, w imieniu Zarządu Miejskiego Stolicy vice-prezydent miasta Strzelecki, w imieniu Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego Prezes prof. dr. Stanisław Leszczycki, w imieniu Polskiego Towarzystwa Tatrzńskiego i pokrewnych organizacji tury-

stycznych min. Władysław Wolski, w imieniu Związku Zaw. Kolejarzy v.-prezes Wacław Zukowski, zaś w imieniu młodzieży krajoznawczej Jadwiga Gawinówna, przew. Kola Krajoznawczego Młodzieży Szkolnej im. Al. Janowskiego w VII-ym Miejskim Gimnazjum i Liceum Powstańców Warszawy w Warszawie.

Zwłoki złożono do grobowca. Pochyliły się sztandary. Chór wykonał pień religijny. Na grobie złożono wieńce i niezliczone wiązanki kwiatów.

Uroczystość żałobna zakończona.

Na ręce Zarządu Głównego napłynęły liczne depeche kondolencyjne. Kola Krajoznawcze Młodzieży Szkolnej z całej Polski powiadają Zarząd Główny o licznych akademiach i wieczornicach poświęconych działalności Aleksandra Janowskiego. Podobne obchody organizują Oddziały PTK.

Przebieg i rozmiary uroczystości żałobnych wykazały, jak wielką popularnością i uznaniem cieszyła się postać zmarłego Aleksandra Janowskiego. Honorowego Prezesa Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego.

Zarząd Główny PolTow. Krajoznawczego gromadzi obecnie fundusze na nagrobek dla Zmarłego. Przemówienia nad grobem oraz wartościowsze artykuły o działalności Al. Janowskiego, które ukazały się w prasie. Komitet zamierza wydać w specjalnym numerze „Ziemi” — organu P. Tow. Krajoznawczego.

PRZEMÓWIENIE PRZEDSTAWICIELA RZĄDU

Min. Ośw. Dr. St. Skrzyszewskiego nad grobem Aleksandra Janowskiego

Stoimy nad grobem Aleksandra Janowskiego, wielkiego Polaka i wielkiego patrioty.

Czy ma On za sobą bohaterskie czyny wojenne? Czy wydarł przyrodzie głębokie i tajemnicze prawdy? Czy w pracy nad budową i rozbudową Państwa położył swoje zasługi? Czy w słowach utrwalił tęsknoty i przeżycia naszego narodu?

Wielkość Aleksandra Janowskiego, przed którą chyli naród swoje czoło, była i jest innego rodzaju.

Aleksander Janowski uczył całe pokolenia starych i młodych miłości do ziemi ojczystej, miłości żarliwej, opartej na głębokim poznaniu kraju. Czy może być misją bardziej szlachetną, bardziej patriotyczną, bardziej godną uznania, jak rola krzewiciela wśród ludowych mas narodu szerokiego krajoznawczego prądu, ruchu, który ogarniał coraz to dalsze kęgi ludzi, mającego na celu przemierzenie kraju na własnych nogach, poznanie jego piękna i właściwości własnymi oczyma, zetknięcia się w bezpośredniej rozmowie i kontakcie z ludźmi w terenie, z ich warunkami pracy i życia.

Aleksander Janowski skromny urzędnik kolejowy wyrasta do roli wielkiego i szlachetnego wychowawcy narodu.

Rozpoczyna swoją pracę w smutnych i ciężkich warunkach niewoli. Ziemię polską przecinają wraże kordony i depeche but obcego żołnierza. W tym okresie organizuje Janowski Polskie Towarzystwo Krajoznawcze, które spełnia i rolę — jak się podówczas mówiło — nieoficjalnego Ministerstwa Polskości, i rolę ośrodka badań naukowych, ośrodka — gdzie skupiają się wszyscy, którzy chcą kraj ojczysty poznać i ukochać go głębiej.

Janowski w akcji swojej przyjmuje postawę nie tylko Polaka patrioty, ale również wielkiego demokraty. Nie zadawała go myśl zamknięcia kra-

joznawczej akcji we wąskich kołach wybrańców. Przeciwnie. Janowski ruch swój świadomie rozszerza, płomień rozlewa i ogarnia nim również masy ludowe robotników i chłopów. Poszedł Janowski wiedziony niezawodnym instynktem demokraty z hasłem poznania i umiłowania kraju do tych warstw narodu, które w historii naszej dawały i dają ciągle powtarzające się i przekonujące dowody, że Ojczyznę miłują nie tylko w słowach, ale i w czynach; że kochać Polskę to znaczy walczyć do ostatniej kropli krwi o Jej niepodległość i suwerenność; że kochać Polskę — to znaczy dla niej konkretnie pracować i budować Jej gospodarkę, szczęście i wielkość w nieustającym i wzrastającym napięciu sil.

Taką rolę spełniał Aleksander Janowski, wielki, choć skromny wychowawca narodu, twórca i Honorowy Prezes Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego.

Przedstawiciel Rządu Min. Oświaty dr. Stanisław Skrzyszewski przemawia nad grobem.

Niech mi wolno będzie we własnym imieniu i w imieniu wszystkich współpracowników w Ministerstwie Oświaty złożyć hołd naszemu pierwszemu w wyzwolonej po pierwszej wojnie Polsce Naczelnikowi Wydziału Oświaty Pozaszkolnej.

Nadto upoważniony przez Rząd Rzeczypospolitej Polskiej w Jego imieniu składam hołd i uznanie dla pamięci Aleksandra Janowskiego — Wielkiego Polaka Patrioty, który uczył naród poznać ziemię ojczystą i kochać ją żarliwie.

Z życia Oddziałów — Różne

Posiedzenie Zarządu Głównego P.T.K.

W dniu 18 października r. b. odbyło się w Warszawie w lokalu własnym plenarne posiedzenie Zarządu Głównego Pol. Tow. Krajoznawczego.

Na posiedzenie przybyli: Prezes dr. Stanisław Leszczycki I-y V. Prezes — Z. Beczkowicz z Gdyni, II-y V. Prezes Józef Kolodziejczyk, sekretarz K. Staszewski, zast. sekr. W. Kochański, skarbnik W. Gruszczyński, przewodn. Komisji Wydawn. dr. Regina Fleszarowa, przew. Komisji Turystycznej St. Lenartowicz, przew. Komisji Kół Krajozn. Młodzieży Szkolnej — prof. L. Węgrzynowicz z Krakowa, dr. Franciszek Uhorczak redaktor „Ziemi”, dr. Miecz. Orłowicz, Jadwiga Jaroszowa — zast. przew. Komisji Kół Krajozn. Młodzieży Szk., Piotr Olewiński z Warszawy, członek Komisji Rewizyjnej — Jerzy Kolodziejcki, prof. Wł. Szafer z Krakowa Jan Reychman, Feliks Kanclerz z Warszawy, K. Kosiński z Białegostoku, dr. St. Wojciechowski z Lublina, E. Padechowicz z Kielc, Tad. Zalewski z Wrocławia, B. Mizerski z Poznania, inż. St. Twardo ze Szczecina, J. Bloński z Torunia, K. Izydorczyk z Łodzi, B. Czwojdziański ze Szczecina, St. Gabryszewski z Warszawy, dr. W. Medwecki z Krakowa, L. Ostaszewski z Gdańska, M. Ryczer z Warszawy, Janina Cuevas z Łęczycy, M. Pytlawski ze Szczecina.

Przewodniczyli Prezes dr. St. Leszczycki i V. Prezes Z. Beczkowicz.

Porządek dzienny obejmował sprawozdania Prezydium, Przedstawicieli Okręgów, sprawę powołania Okręgów PTK zgodnie z obowiązującym Regulaminem Okręgów i sprawy bieżące.

Na wstępie po krótkim przemówieniu Prezesa Zarząd Główny uczcił minutą ciszy pamięć ś. p. Aleksandra Janowskiego.

Zasadniczym punktem posiedzenia były sprawozdania z działalności Prezydium oraz wojewódzkich Oddziałów PTK. Sprawozdanie Prezydium było tak ujęte, by odzwierciedlało całokształt zagadnień realizowanych przez PTK i dawało podstawę do ogólnej dyskusji na temat aktualnych zadań polskiego krajoznawstwa. Sprawozdania Oddziałów wojewódzkich obrazowały całokształt prac i zamierzeń naszych komórek terenowych.

Złożone sprawozdania ujawniły wielki dorobek działalności powojennej PTK, odsłoniły też pewne niedociągnięcia, którym trzeba zaradzić. W obszernej dyskusji, w której wzięli udział niemal wszyscy obecni na posiedzeniu, podkreślano znaczne ożywienie prac PTK. Podkreślił to mocno dr. M. Orłowicz, który równocześnie wysunął koncepcję opracowania takiej sieci placówek PTK, by objęły one swą działalnością wszystkie najważniejsze pod względem krajoznawczym i turystycznym punkty i obiekty w Polsce.

Reasumując wyniki dyskusji, Prezes dr. St. Leszczycki, powiedział, że poważne wyniki prac PTK należy sumować nie raz do roku, jak to miało miejsce do tej pory, lecz co kwartał. Oddziały będą obowiązane raz na kwartał wypełnić ankietę sprawozdawczą, której wzór opracuje Zarząd Główny. Zarząd Główny rozęśle wkrótce ankietę w sprawie ew. zmian statutu. Jeżeli propozycje w tej sprawie będą istotne na Zjeździe Delegatów znajdą miejsce odpowiednie wnioski. Każdy Oddział winien mieć opracowany plan pracy przystosowany do potrzeb i warunków swego rejonu. Planować należy realnie w oparciu o rzeczywiste możliwości. Oddział winien mieć zapewnione warunki pracy, wśród których sprawa posiadania własnego lokalu jest sprawą istotną. Zarząd Główny doloży starań, aby pomóc Od-

działom przy realizacji konkretnych a słusznych zadań. Dyskusja wykazała, że linia postępowania Zarządu Głównego, ujęta w planie pracy na rok bieżący, jest linią słuszną.

Przy omawianiu sprawy powołania Okręgów zgodnie z obowiązującym Regulaminem uznano, że są już warunki, umożliwiające powoływanie Okręgów PTK. Zarządy Okręgów winny być powoływane na okręgowych Zjazdach PTK. Do lata wszystkie Okręgi winny być zorganizowane. Pierwszy Zjazd Okręgowy, połączony z imprezami wycieczkowymi, odbędzie się we Wrocławiu w dniach 1, 2, 3 listopada. Na zjazdach okręgowych należy omówić zagadnienia gospodarki turystycznej na terenie województwa, ułożyć realny plan pracy, wybrać reprezentację Okręgu. Do współdziałania należy zaprosić miejscowy czynnik społeczny.

W tej sprawie Oddziały w siedzibach województw otrzymają jeszcze specjalny okólnik.

Ożywione obrady trwały od godz. 15 do 21. Dały one wiele materiału, który zostanie przepracowany przez Prezydium Zarządu Głównego.

Do Zarządu Głównego dokooptowano dr. Zawanowskiego, któremu Zarząd zamierza powierzyć przewodnictwo Komisji Muzealnej.

Nowy Oddział P.T.K. w Radomiu

Z inicjatywy p. inż. W. J. Paszkowskiego powstał w Radomiu w dniu 28 września Oddział Polskiego (Towarzystwa) Krajoznawczego.

Na zebraniu organizacyjnym powołano tymczasowy Zarząd Oddziału w następującym składzie: Prezes — Wincenty Gruszczyński, v-prezes — Leon Spodenkiewicz, sekretarz — Zofia Wojciechowska, skarbnik — Genowefa Tochtermannowa, członek Zarządu — Stanisław Schönthaler. Zastępcy: inż. Alfons Pinno, Henryk Szmuro, Jan Umiński. Komisja Rewizyjna: inż. Franciszek Kozłowski, Henryk Krzywicki, Stanisław Zajczkowski, zast. Antoni Janik.

Siedziba Oddziału mieści się w Muzeum Miejskim w Radomiu, ul. Piłsudskiego 12.

Nowy Oddział P. T. K. w Warce

W dniu 2 września zebrali się przedstawiciele samorządu partii politycznych, instytucji gospodarczych w Warce celem powołania Oddziału PTK.

Zebraniu przewodniczył p. Wiktor Krawczyk. Po zapoznaniu się z celami Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego uznano za konieczne powołanie w Warce Oddziału PTK. Do Zarządu Oddziału weszli: Prezes — Ryszard Skoryna, v. prezes — Stefan Oreziak, burmistrz miasta, sekretarz — Maria Türke, skarbnik — Czesław Markowski, członek Zarządu — Wiktor Krawczyk.

Postanowiono wydać drukiem przewodnik po Warce, roztoczyć opiekę nad domem rodzinnym Kazimierza Pułaskiego i grobem Piotra Wysockiego w Warce.

Oddział obsłuży wszelkie wycieczki krajoznawcze, zgłoszone do Warki.

Adres Oddziału: Ryszard Skoryna, Warka, ul. Warszawska 1.

Los Bramy Młyńskiej w Starogardzie

Nad rzeką Iną niedaleko od Szczecina rozsiadł się prastary gród słowiański — Starogard, znany inaczej Starogrodem. Wśród wielu wspaniałych pamiątek mocno dziś zrujnowanych wyróżnia się stara Brama Młyńska nad rzeką Iną.

Brama strzegła wejścia do portu na Inie. Działania wojenne uchroniły Bramę od zniszczenia, lecz piorun uszkodził jedną z wież Bramy Sylwetka Bramy Młyńskiej z dwiema wieżami jest tak popularna, że stała się symbolem Starogardu i weszła do herbu miasta.

Tę oto Bramę Zarząd Miejski przydzielił Starogardzkiemu Oddziałowi PTK dla celów krajoznawczych. Oddział zamierza Bramę wyremontować, urządzić w niej lokal własny, muzeum i schronisko turystyczne. Doceniając znaczenie tej inwestycji, Zarząd Główny przyobiecwał Oddziałowi Starogardzkiemu pomoc finansową w odbudowie i urządzeniu tego cennego zabytku historycznego.

Należy się spodziewać, że w niedługim czasie historyczna Brama ożywi się i zacznie spełniać ważną rolę w życiu kulturalnym Pomorza Zachodniego.

Adresy Oddziałów

W spisie Oddziałów PTK w przedostatnim numerze Biuletynu pominięty został Oddział PTK w Kolobrzegu, Ratusz, KKO. Adres Oddziału Szczecińskiego brzmi: Szczecin, Aleja Wojska Polskiego 75, pokój Nr. 1 (Dom Ligi Morskiej).

Przemówienie radiowe

Zapowiedziane przez Zarząd Główny PTK przemówienie radiowe w związku z pogrzebem ś. p. Aleksandra Janowskiego, wyznaczone na dzień 14 października 1947 r. na godz. 20 min. 50, zostało wygłoszone przez Prezesa PTK prof. dr. Stanisława Leszczyńskiego w tymże dniu, lecz o zmienionej godzinie mian. o godz. 16.

Zmiana została przeprowadzona z przyczyn od PTK niezależnych. Radio w oznaczonym dniu dwukrotnie zapowiadało zmianę godziny przemówienia Prezesa dr. Leszczyńskiego.

Miesiąc propagandy krajoznawczej

Warszawski Oddział Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego postanowił wypróbować na własnym terenie interesującą imprezę, którą nazwał Miesiącem Propagandy Krajoznawczej. Miesiąc ten wyznaczono na październik b. r.

W tym miesiącu zaplanowano zorganizowanie 40 wycieczek kilka odczytów krajoznawczych, zebrania koleżeńskie, pozyskiwanie członków nowych przez członków dawnych, akcję prasową itp.

W tramwajach miejskich ukazały się nalepki propagandowe z hasłami krajoznawczymi np. Poznaj swój Kraj, Chodź z nami na wycieczkę — dopomoże ci w tym Polskie Towarzystwo Krajoznawcze.

Przebieg miesiąca śledzi uważnie Zarząd Główny. Uzyskanie sprawozdanie z wyników tej imprezy pozwoli na wyciągnięcie wniosków i ew. wprowadzenie podobnej akcji na terenie całej Polski. Najbardziej dla tych celów nadawałby się miesiąc maj.

Święto Winobrania w Zielonej Górze

Zielona Góra, jedno z największych miast ziemi Lubuskiej, już po raz drugi zorganizowała Święto Winobrania.

W roku bieżącym impreza ta spotkała się z dużym zainteresowaniem.

W organizacji Święta bierze żywy udział miejscowy Oddział P.T.K.

W roku bieżącym Oddział Zielonogórski wydał specjalną Jednodniówkę — Informator pt. *W i n o b r a n i e* — 1947.

Bogato ilustrowana Jednodniówka zawiera interesujący materiał krajoznawczo-turystyczny. Z publikacji tej dowiadujemy się, że Oddział Zielonogórski zorganizował ostatnio 12 wycieczek, zwiedzając zabytki historyczne Zielonej Góry, browar, kopalnię węgla brunatnego w Słonem, Kisielin, Zegań, Szklarską Porębę, Jelenią Górę a nawet docierając do morza, mianowicie do Szczecina.

Istniejące przy Miejskim Koedukacyjnym Gimnazjum i Liceum Koło Krajoznawcze Młodzieży Szkolnej PTK oprócz

świetnie zorganizowanych wycieczek wyszkoliło w maju 1947 roku 18 przewodników krajoznawczych, umożliwiając w ten sposób przyjezdnym dokładne zwiedzenie Zielonej Góry.

Ożywione prace krajoznawcze w Krakowie

Przy odbywaniu tegorocznego Walnego Zgromadzenia Oddziału krakowski przeżył pewnego rodzaju wewnętrzną rewolucję która jednak zakończyła się pomyślnie, a nawet bardzo ożywczo wpłynęła na działalność. Pierwsze Walne Zgromadzenie odbyte dnia 3.6. br. przyjęło sprawozdanie z działalności Oddziału, lecz nie wybrało Zarządu wskutek braku porozumienia co do proponowanej listy członków. Dopiero na drugim Walnym Zgromadzeniu w dniu 19.6. br. po całkowitym uzgodnieniu sprawy dokonano wyboru nowego zarządu i przedyskutowano program działalności.

Zarząd Oddziału ukonstytuował się następująco:

Prezes: Dr. Medwecki Wiktor. I. Viceprezes Mgr. Pagaczewski Stanisław, II. Viceprezes Dr. Milata Władysław. Członkowie Zarządu: Smiałowska Zofia (sekret.), Winid Bogdan, Dr. Uhorczak Franciszek, Sykutowski Franciszek, Sosnowski Kazimierz, Domaniewska Zofia, Mgr. Bromek Karol, Mgr. Michalik Andrzej, Batko Stefania, Bryński Kazimierz, Czapik Piotr, Komisja Rewizyjna: Prof. Szaflarski Józef, Dr. Bocheński Karol, Tomaszewski Tadeusz.

Podziału poszczególnych funkcji dokonał Zarząd na pierwszym posiedzeniu. Walne Zgromadzenie upoważniło Zarząd do kooptowania członków dla przeprowadzenia specjalnych prac. Dla usprawnienia pracy powołano do życia 5 referatów: 1) wycieczkowy, 2) propagandowy, 3) wydawniczy, 4) odczytowy, 5) młodzieżowy.

Należy zaznaczyć, że wybory odbyły się pod hasłem współpracy z Polskim Towarzystwem Geograficznym, na skutek czego 4 członków tego Towarzystwa wchodzi do Zarządu wgl. Komisji Rewizyjnej Oddziału.

Nowowyzbrany Zarząd przystąpił energicznie do pracy i postanowił nie tylko rozszerzyć działalność Oddziału, lecz również wejść w kontakt z innymi organizacjami dla przeprowadzenia postulatów umasowienia krajoznawstwa i dla zjednięcia większej liczby członków.

W okresie do dnia 10.10. br. odbyto 6 posiedzeń Zarządu, w których wzięły udział 72 osoby.

Liczba członków Oddziału wzrosła w tym czasie o 100% i Oddział liczy obecnie 110 członków.

Wobec rozpoczęcia pracy przed samym sezonem letnim postanowiono skoncentrować działalność przede wszystkim w urządzaniu wycieczek i to szczególnie tego rodzaju, któreby zapoznawały członków z nowymi krajobrazami i zabytkami.

Poza wycieczkami w najbliższą okolicę Krakowa zorganizowano po raz pierwszy po wojnie wycieczki samochodami, które mimo znaczniejszych kosztów cieszyły się dużą frekwencją i spotkały z należytym poparciem i uznaniem uczestników.

Z szeregu wycieczek do najbardziej interesujących należały wycieczki do klasztoru OO. Cysternów w Mogile i dalej do wykopalisk IV wieku p. Chr. pieców do wypalania garnków glinianych w Igołomii, przy czym wracano przez Nowe Brzesko i puszcę Niepołomicką, oraz 2 wycieczki na Babią Górę i 2 wycieczki w Pieniny w tym 3-dniowo z powrotem Nowy Sącz, Rożnów.

Ogółem odbyto w sezonie letnim 35 wycieczek, w których wzięło udział 850 osób, z tego wycieczek samochodami 12, w których wzięło udział 380 osób. Łącznie przebyto samochodami 2500 km. a wpływ brutto z tych wycieczek wynosił zł. 265.000.

W myśl postanowionej zasady współpracy z innymi instytucjami nawiązano kontakt z organizacją TUR przy czym na szeregu konferencjach omówiono współpracę, która w tej chwili ześrodkowała się na akcji urządzenia kursu przewodników po Krakowie, oraz kursu czytania map. Również omówiono spr-

wę urzędzenia wspólnego biura turystycznego dla obsługi wycieczek przyjeżdżających do Krakowa, oraz świetlicy. We wszystkich tych sprawach przygotowano szczegółowe programy i kosztorysy, a w tej chwili realizuje się kurs przewodników po Krakowie, który rozpoczyna się w dniu 20.10 br. Organizacją kursu zajmuje się członkini Zarządu Domaniewska, a koszt kursu wyniesie około 45.000 zł.

Ponadto nawiązano kontakt z prasą, Polskim Radiem i Polskim Filmem, przy czym prasa i radio umieszcza stale podawane im komunikaty o imprezach PTK.

Dalszą pracą było uporządkowanie biblioteki z której pozostały szczątki po zniszczeniu przez okupanta, oraz zbiorów przewodników i map, które są uzupełniane nowymi wydawnictwami.

Program prac na okres zimowy obejmuje jedynie te zamierzenia, które będzie można zrealizować.

Przedstawiają się one następująco:

1) odczyty publiczne na tematy związane z krajoznawstwem po jednym w każdym miesiącu zimowym.

2) wieczornice krajoznawcze członków połączone z prelekcjami względnie omówieniem zagadnień krajoznawczych i herbatką w soboty co dwa do trzech tygodni.

3) wycieczki niedzielne przedpołudniowe po zabytkach, wystawach i instytucjach Krakowa.

4) kurs przewodników po Krakowie urządzany wspólnie z TUR-em dwumiesięczny pod kierownictwem Ob. Domaniewskiej. Początek kursu 20 października. Uczestnikami kursu będą pracownicy świetlicowi, działacze kulturalno-oświatowi, studenci Wyższych Uczelni itp.

5) kurs czytania map wspólnie z PTG pod kierunkiem Prof. Uhorczaka.

6) zorganizowanie sekcji narciarskiej, która urządzać będzie wycieczki narciarskie, kursy narciarskie itp. w zależności od warunków śniegowych. Przy sekcji narciarskiej czynną będzie poradnia wycieczkowa, która stanowić ma pierwszy etap do prowadzenia całorocznej poradni krajoznawczo-wycieczkowej. Koszt zorganizowania poradni (zakupno map, przewodników, rozkładu jazdy itp.) około 10.000 zł: Sekcja narciarska przystąpi do FZN:

7) przygotowanie wraz z TUR-em do otwarcia na wiosnę biura turystycznego i świetlicy krajoznawczej, co uzależnione jest od zwolnienia lokalu w hotelu „Polonia” zajętego przez P.U.R.

8) przygotowanie wraz z PTG. przeźroczy do cyklu odczytów o okolicach Krakowa który odbędzie się wraz z kursem przewodników po okolicach Krakowa i propagandą tychże okolic na wiosnę 1948 roku.

9) uzupełnianie biblioteki książek, przewodników i map.

10) współpraca z Kolami Krajoznawczymi młodzieży szkolnej i utrwalenie kontaktu z Kuratorium i z TUR-em.

Sprawy kieleckie

W dniu 1 października rb. przybyli do Kielc Prezes PTK. prof. dr. Stanisław Leszczycki V, Prezes Józef Kołodziejczyk, oraz dr. Zawanowski. Przedstawiciele Prezydium Zarządu Głównego PTK. zwiedzili Muzeum Kieleckie oraz odbyli dłuższą konferencję z Prezesem Oddziału Kieleckiego PTK. prof. E. Massalskim na temat planów pracy i potrzeb Okręgu Kieleckiego.

W wyniku rozmów uzgodniono formy pomocy Centrali PTK. w sprawie Muzeum Świętokrzyskiego w Kielcach, ośrodka muzealnego, schroniskowego i wczasów naukowych na Św. Krzyżu. Sprawy te znajdują się obecnie w toku realizacji.

Otwarcie Muzeum Regionalnego P. T. K. w Tomaszowie Mazowieckim

W dniu 26 października rb. odbyło się w Tomaszowie Maz. uroczyste otwarcie Muzeum Regionalnego PTK.

Na uroczystość z ramienia Zarządu Głównego PTK. przybyli Prezes PTK prof. dr. Stanisław Leszczycki, V, Prezes Józef Kołodziejczyk, Skarbnik Wł. Gruszczyński i przewodniczący Komisji Muzealnej dr. Zawanowski.

Przybyli też liczni przedstawiciele miejscowych władz państwowych, samorządowych, delegacje pobliskich oddziałów PTK. oraz liczni członkowie miejscowego Oddziału.

Przybyłych powitała p. dr. T. Ptaszycka — Prezes Oddziału PTK w Tomaszowie Mazowieckim. Odpowiedział Prezes PTK. dr. Leszczycki, który z uznaniem podkreślił nakład pracy miejscowego Oddziału przy tworzeniu muzeum regionalnego, do których to spraw Polskie Towarzystwo Krajoznawcze przykłada dużą wagę. Po przecięciu wstęgi przez Prezesa PTK. zwiedzono Muzeum, które na wszystkich zrobiło dobre wrażenie. Przyjezdni uznali, że muzeum to można uznać za wzorowe. Nie imponuje ono wielkością, lecz doбором eksponatów, ich doskonałą jakością, planowym rozłożeniem. Na muzeum tomaszowskim można się nauczyć jak winno wyglądać muzeum regionalne na prowincji.

Jest ono zasługą niezmarłowanej pracy prof. J. P. Dekowskiego, Zarządu Oddziału z dr. T. Ptaszyką na czele, Zarządu Miejskiego z prezydentem Antonim Mazurkiem na czele, Miejskiej Rady Narodowej z prezesem Zielińskim, oraz innych. Podkreślano zasługi kustosa muzeum prof. Dekowskiego. Z uznaniem oglądano prace artysty malarza Stefana Justa, Antoniego Kaczmarka - stolarza, który z finezją wykonał modele. Nie szczędzili poparcia ks. dziekan Lesiewicz, oraz p. Kompina — ref. kultury i sztuki Zarządu Miejskiego.

Po otwarciu muzeum odbyła się część koncertowa, w której wzięły udział oryginalne zespoły wiejskie: chór ludowy w regionalnych strojach z Ogoniewic i orkiestra chopska z Rodzic.

Całość uroczystości była filmowana.

Ofiary na pomnik ś. p. Aleksandra Janowskiego

1. Koło Krajoznawcze im. Al. Janowskiego Uczennic III kl. Państwowego Liceum i Gimnazjum w Częstochowie — Kościuszki 8	zł. 300
2. Koło Krajoznawcze Gimnazjum i Liceum im. Bolesława Chrobrego w Piotrkowie Tryb.	600
3. Koło Krajoznawcze Mł. Szk. Szkoły 51 Warszawa - Praga, ul. Szeroka 17	1.100
4. Oddział Warszawski Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego im. Al. Janowskiego, Warszawa — Wilcza 22 m. 8.	10.000
5. Koło Krajoznawcze przy Gimn. i Liceum Dla Dorosłych Częstochowa	200
6. Polski Związek Kolarski, Warszawa — Al. Jerozolimsk. 85.	3.000
7. p. prof. Tadeusz Woyno — Warszawa	1.000
8. Oddział Pol. Towarzystwa Krajoznawczego, Szczecin.	2.000
9. Koło Krajoznawcze przy Państw. Gimn. i Liceum w Pyskowicach.	370
10. Koło Krajoznawcze przy Gimn. Państw. i Liceum w Paczkowie.	700
11. Oddział Polskiego Tow. Krajoznawczego Piotrków Tryb.	3.000
12. Oddział Polskiego Tow. Krajoznawczego, Tarnobrzeg	500
13. p. Paweł Mystkowski — Kadzidło, pow. Ostrołęcki.	1.000
14. Koło Krajoznawcze przy Gimn. i Liceum Ogólnokształcącym, Tczew	392
15. Kółko Krajoznawcze przy Państw. Gimn. i Liceum Żeńsk. Zawiercie	1.000
Razem do dnia 30 X 47 wpłynęło	zł. 25.162